

LUND UNIVERSITY

Profesorul V. Fanache la 70 de ani : un om între semenii săi

Bagiu, Lucian

Published in:
Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica

2004

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Bagiu, L. (2004). Profesorul V. Fanache la 70 de ani : un om între semenii săi. *Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica*, 5(1), 9-11. http://www.uab.ro/reviste_recunoscute/index.php?cale=2004

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

PROFESORUL V. FANACHE LA 70 DE ANI: UN OM ÎNTRE SEMENII SĂI

La 5 aprilie 2004 criticul și istoricul literar, profesorul universitar doctor Vasile Fanache a împlinit 70 de ani. Aprecierea calitativă a activității domniei sale se relevă incomensurabilă. Statistic, a publicat până în prezent 9 volume originale, iar numărul articolelor, studiilor și recenziilor nu poate fi decât aproximat în jurul a șase sute. Ca mărturie a spiritului critic sempitern fecund stă recentul volum *Chipuri tăcute ale veșniciei în lirica lui Blaga*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003, care a premers cu puțin aceste zile aniversare și le-a conferit un nimb al desăvârșirii intelectuale.

Biografia culturală a domniei sale ne impune constatarea unui spirit preocupat de sinteze fundamentale ale variatelor fenomene literare românești, răbdarea și acribia documentară prefațând reușitele publicistice care nu au încetat să surprindă și să încânte lectorul avizat.

Proaspătul licențiat în filologie în centrul universitar clujean din 1958 a avut șansa de a face parte, vreme de cinci ani, dintr-un colectiv de cercetători al Academiei Române - Filiala Cluj, personalități care l-au influențat pozitiv în devenirea intelectuală: Lucian Blaga, Ion Mușlea, George Giuglea, Liviu Rusu, Iosif Pervain, G. Em. Marica. Sub îndrumarea acestora s-a preocupat de o serie de scriitori români din Transilvania afirmați în perioada interbelică, urmărind relevarea fenomenului de sincronizare cu ansamblul literaturii române. Datorită unor circumstanțe meschine tânărului intelectual V. Fanache nu i s-a oferit șansa afirmării editoriale decât relativ târziu, mulți ani fiind exclus din primul planul activității culturale de către devotați ai partidului. Dar totodată a avut astfel răgazul necesar unei documentări neîntrerupte în solitudine și tăcere, ale cărei rezultate s-au manifestat apoi inerent într-o avalanșă a ascensiunii spirituale.

Doctor în Filologie din 1969 cu teza *Poezia lui Mikai Beniuc*, V. Fanache va publica o serie de volume care au evitat constant a se constitui în fapte de circumstanță, ci s-au remarcat ca expresie a angajării spiritului propriu în direcții importante ale literaturii române. Primele cărți ale domniei sale sunt o contribuție esențială la surprinderea infuziei de energie valorică venită dinspre Transilvania către țara întregită: *Poezia lui Mihai Beniuc* (1972) este, în acest sens, o expresie a erudiției în a surprinde mecanismele estetice subtile ale liricii poetului ardelean și în nici un caz o apologie a odiosului fabricant de ode staliniste de mai târziu; *Revista „Gând Românesc” și epoca sa literară* (1973), cu o măgulitoare prefață a omului de cultură și istoricului David Prodan, impune atenției cea mai importantă revistă apărută în perioada interbelică în Transilvania, publicație care a mobilizat marii scriitori ai epocii, dar și pe cei tineri, care evoluează spre autonomie, în acest sens semnatarii *Revistei Cercului Literar de la Sibiu*, Radu Stanca, Negoïtescu, Doinaș, I. D. Sîrbu, N. Balotă, Cornel Regman admițând că etapa „Gând Românesc” și Ion Chinezu au constituit treapta necesară care i-a condus la împlinirea ulterioară. Această primă perioadă a aparițiilor editoriale ale istoricului literar V. Fanache se încheie o dată cu volumul *Întâlniri* (1976), o succintă panoramă a scriitorilor ardeleni interbelici, un alt argument al resurecției literare care s-a petrecut în acea perioadă. Toate aceste trei volume demonstrează cu succes existența unui sincronism literar intern după Marea Unire, când între Transilvania și Regat se generalizează afinitățile literare, Blaga și Rebreanu fiind două exemplificări ale maximei reprezentativități estetice, dar și un argument al deschiderii către literatura europeană.

Prin aria de interes manifestată în această perioadă, dar și prin rigoarea cercetării și studiul sistematic, istoricul literar V. Fanache continuă în bună măsură activitatea lui Ion Breazu și Ion Chinezu, personalități ale vechii școli clujene de critică și istorie literară. Între 1976-1979, V. Fanache a urmat o specializare în străinătate, în postura de lector la Universitatea Sorbona din Paris. Stagiul parizian al domniei sale nu a putut fi decât o șansă culturală unică, ce i-a prilejuit o serie de experiențe care îi vor fi marcat definitiv în împlinirea intelectuală ulterioară. Frecventarea cursurilor lui Roland

Barthes la College de France îi relevă interesul asiduu al tinerilor intelectuali francezi, grupați în trei săli pentru a-i audia cursurile la microfon. Concludent pentru cultul intelectului care avea odinioară mare prestigiu, pentru interesul intelectualului francez etern surescitat în obligația de a reflecta asupra condiției umane. Alături de Roland Barthes V. Fanache îl cunoaște pe Alain Guillermon, autorul volumului *Geneza interioară a poeziei lui Eminescu*. Însă mai semnificativă pentru lectorul V. Fanache rămâne influența intelectualilor români întâlniți la Paris, în intimitatea „exilului” existențial: Emil Cioran, care îi înmânează cu dedicații propriile volume, Mircea Eliade, fermecător și de o mobilitate inefabilă, Emil Turdeanu, eruditul literaturii medievale, alături de care s-a împărtășit din atmosfera Bibliotecii Române a Sorbonei. Totodată constată că intelectualul francez îi va accepta exclusiv pe cei care se asimilează etniei lui, altfel tangențele fiind pur convenționale. Conștientizând că destinul românesc în străinătate nu e deloc recomandabil, V. Fanache revine în sânul activității intelectuale clujene pentru a uimi conștiința critică printr-un nou registru al discursului propriu demonstrat de volumele care vor rămâne puncte cardinale în interpretarea unor opere fundamentale ale literaturii române. Un prim rezultat al experienței culturale pariziene îl constituie traducerea din limba franceză a volumului *Ironia* de Jankelewich.

Începând cu 1984 criticul V. Fanache desăvârșește imaginea unei exegeze impecabile, critică de tip universitar, ale cărei coordonate sunt rigoarea, documentarea meticuloasă, atenția acordată semnificațiilor textului și subtilităților subtextului cercetat. Criticul V. Fanache se preocupă acum de fenomenul literar românesc în ansamblul său, urmărind crearea unor sinteze de certă complexitate. Exercițiul filologic anterior îi asigură o viziune diacronică asupra faptelor literare. Amplul eseu *Caragiale* (1984) impune constatarea unei mutații a spiritului critic al autorului, apreciere venită din partea unor nume ca Adrian Marino, Nicolae Manolescu, Petru Poantă, Ion Simuț, Constantin Cubleșan, Irina Petraș, Gh. Grigurcu. Reeditat în 1997, când este întregit cu un capitol esențial, *Puterea caragialiană*, volumului i se conferă premiul Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj, pentru ca în anul 2002 să cunoască o a treia ediție, adăugită. În *Caragiale*, V. Fanache relevă geniul tragi-comic, maximul viziunii estetice a autorului asupra „lumii-lume” concentrându-se în cuvântul „moft”, care atestă ridicolul ce însoțește manifestările umane. Utilizând grila realismului ironic, criticul impune metafora sinteză a „moftului” prin care ni se comunică ceva despre drama existenței ca popor, ca lume românească, *Caragiale* apărând aureolat de un luciferism balcanic. *Caragiale* va rămâne, indiscutabil, moment de referință în bibliografia caragialiană și carte de vizită a criticului V. Fanache.

Eseuri despre vârstele poeziei (1990) își propune asumarea raportului convergență/ diferență în lirica românească. *Bacovia, ruptura de utopia romantică* (1994), premiată în cadrul Saloanelor de Carte de la Cluj și Oradea, relevă mutația produsă de poet în evoluția liricii românești. Metafora „plumbului” circumscrie întreg discursul liric și construiește imaginea neantului, constituindu-se astfel într-o altă sinteză, complementară „moftului”, în configurarea dramei existențiale a poporului român. *Lecturi sub vremuri* (2000) însumează studii, articole, cronici elaborate de-a lungul multor decenii, în intenția de a realiza un profil traversat de frământările timpului, unele capitole relevând câte ceva din personalitatea celor care au marcat existența autorului: Iosif Pervain, Lucian Blaga, Vasile Băncilă, cu care V. Fanache a purtat o corespondență de mare eleganță și frumusețe spirituală, David Prodan, poate cel mai familiar sufletului domniei sale.

Chipuri tăcute ale veșniciei în lirica lui Blaga (2003) este rodul a cincisprezece ani de documentare pasionată și impune, o dată în plus, constatarea unui spirit erudit, preocupat de cele mai variate lecturi în dorința de a releva fundamentul estetic al operei marelui poet. Luând în considerare afirmații ale lui George Steiner, Hugo Friedrich, Heidegger, Adrian Marino, Nicolae Balotă, Verei Călin, Danei Măria Cipău etc. V. Fanache reușește să convingă lectorul că Lucian Blaga are ca obiect ultim al discursului liric dezvăluirea esenței absolutului prin poetica tăcerii, a necuvântului, înscriindu-se astfel într-o paradigmă europeană ai cărei reprezentanți sunt Rimbaud, Holderlin, Verlaine, Rilke, Mallarme, Garcia

Lorca, Joge Guillen, afinitățile liricii lui Blaga fiind cu versurile lui Trakl, Werfel, Daubler etc. Tăcerile în lirica lui Blaga sunt de multe feluri: tăcerea luminii, a nopții, a iubirii ori a germinației, a timpului ca trecere ireversibilă, a pământului, a omului în scurtă peregrinare pe pământ. Ideea centrală configurată de criticul V. Fanache este că aceste chipuri tăcute pot fi tălmăcite în muțenie sau trăite existențial, dar niciodată relevate întru totul, păstrându-si calitatea de mister. Un studiu care încântă prin erudiție și marchează un punct de reper revelatoriu în interpretarea unei lirici de o complexitate ilimitată, care îmbină strălucit avangarda europeană cu valorile autohtone.

Însă personalitatea profesorului V. Fanache s-a împlinit sub diferite manifestări: membru sau referent la diferite reviste științifice, revista „Steaua” (membru în consiliul de conducere), revista „Echinox”, bun cunoscător al revuisticii dintre cele două războaie mondiale, dar pasionat observator și al revistelor literare contemporane și colaborator, cu o anumită frecvență, dictată de onestitatea culturală a unei intervenții scrise, la „Steaua”, „Tribuna”, „Familia”, „Revue Roumaine” etc.

Nefiind interesat de dobândirea unor funcții importante în viața socială, profesorul V. Fanache a îndeplinit cu prestanță o funcție infinit superioară, formativă asupra miilor de tineri intelectuali pe care i-a avut studenți, față de aceștia adoptând o atitudine ce exprimă noblețea caracterului domniei sale: a considerat mereu că este de partea domniei sale privilegiul de a trăi în mijlocul spiritului tânăr, temperamentul domniei sale fiind întotdeauna binevoitor și deschis către cei care manifestau interes față de literatură. I-a încurajat și prin dialog amical și receptiv i-a determinat să se afirme și să se distingă în viața literară. Din postura de coordonator de lucrări de doctorat, dobândită în 1990 în cadrul Facultății de Litere a Universității „Babes-Bolyai” Cluj-Napoca, nu de puține ori a oferit șansa afirmării tinerilor literați, fiind interesat de stimularea elementului creativ, de asigurarea unui climat potrivit afirmării plene, lăsând de fiecare dată libertatea dezvoltării în manieră originală a talentului fiecăruia. Preocupat exclusiv de valoarea intelectuală a celui tutelat, profesorul V. Fanache a impus involuntar o axiologie tuturor literaților desăvârșiți sub coordonarea domniei sale.

Noblețea spiritului și valoarea intelectuală a domniei sale onorează, începând din anul 2001, și Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia prin calitatea de profesor universitar titular al Catedrei de Limba și literatura română, încântând studenții anilor superiori prin cursurile speciale *I.L. Caragiale* și *Scriitori filosofi: Lucian Blaga*, sau masteranzii *Literaturii române în context european*, prelegerile domniei sale constituind delectări culturale ale fiecărei generații de filologi albaiulieni.

Vârsta pe care acum o împlinește profesorul, istoricul și criticul literar V. Fanache este o nouă trecere, într-o perioadă de recuperare a propriului trecut, a cărui evaluare impune o ascensiune neîntreruptă a reușitelor care nu îi pot conferi decât o stare de confort și echilibru determinate de satisfacția împlinirii unui destin remarcabil și de conștiința prețuirii din partea tuturor acelor care l-au cunoscut ca Om între semenii săi.

La mulți ani, domnule profesor!

Lucian Bâgiu